

Izjava vsek dan nova ne-
delj je pravilov.

Issued daily except Sundays
and Holidays.

PROSVETA

GLASILLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XV.

Cena lista
je \$5.00.

Entered as second-class matter January 21, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., tork, 12. septembra (Sept. 12th), 1922. Subscription \$5.00
Yearly.

Gružniški in upravniki pro-
stor: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication:
2657 So. Lawndale ave.
Telephone: Lawndale 4635.

STEV.—NUMBER 213.

POLITIČNO PROBL- JENJE LJUDSTVA POVZROČA STRAH.

DALEKOVODNI PROFESIJO-
NALNI POLITIČARI PRI-
PROCJAVA VEC PREVID-
NOSTL.

Železniško vprašanje je priljo-
vnenju teh političarjev pre-
ved v srednje.

Washington, D. C. (Fed. Press.
Stabni poročevalci.) — Prijatelji in nasprotniki Hardingove adminis-
tracije so bili koncem minolega tedna mnjenja, da zvezni sednik Wilkerson izveljavi Daughertyjevo rezolucijo, medtem ko je ju-
stični tajnik Daugherty še v četr-
tek ponovil svojo izjavilo, da so samo "boljševiki" preplašeni in nihče drugi zaradi sodniške pre-
povedi.

Mogočni politični vplivi na eni strani, na drugi pa mogočni komercijski in tovarniški vplivi so na delu, da se ustvari mnjenje, da je sodniška prepoved služila svojemu namenu, pa naj bo ta na-
men že kakršen hoče, zaradi tega se lahko tako spremeni, da ne bo več tvoril dnevnega vprašanja. Mednarodna bratovčina električarjev je izposojava na zveznem distriktu središču Distrikta Kolumbije sodniško prepoved, ki prepreduje zveznim državnim pravnikom in maršalom izvajati sodniško prepoved proti njenim članom. Klub temu se pa splošno sudi, da je položaj tak, da se od-
loči na središču v Chicagu.

Političarji pritisajo, ker se bo, da postane železniško vpra-
šanje glavno v tej kampanji in da se bo pri prihodnjih predsedniških volitvah odločno zahtevalo, da po-
stane ameriški železnice lastni-
na ameriškega ljudstva in da se demokratično upravljajo. Staro-
gardni republičanski političarji že vidijo znamenja. Wm. G. McAdoo bo poskusil postati kandidat demokratske stranke kot zagovornik Plumbovega načrta za naciononalizacijo ameriških želez-

nic.

Ravno tako starogardni političarji pritisajo na Hardinga in Daughertyja, ker smatrajo sodniško prepoved za najbolj ponesrečeno poteko, ki jo je kdaj skušala izvesti administracija, in ker take poteze pospešujejo "radikalno" gibanje v deželi, ki ga zagovarja La Follette, Frazier, Brookhart, Pinchot in drugi vsak po svoje. Zmaga La Follette v Wisconsinu, pri kateri je prejel dve sto tisoč glasov vedene, je zdobilna upanje železniških parlamentarnih zakulisnikov v senatu. Ta zmaga napoveduje preklic Esch-Cumminsovega transportnega zakona in otvajanje splošnega boja za naciononalizacijo ameriških železnic. Karkoli zdaj izvede administracija, da potolaži razburjene duhove, bo služilo, da se znila na pad na privatno lastništvo v letu 1924.

Posebno razigrane volje so bili železniški političarji, ko je prišel glas v glavno mesto, da je dvajset tisoč poslušalcev na državnem sejmu v Minnesoti živilo in bučalo, ko je podpredsednik Coolidge, vzorni zdroba delavev, skuhal napraviti kampanjski govor, da je moral utišiti. Progresivni političarji izjavljajo, da bi se to nikdar ne zgodilo, ako bi ljudstvo ne hotel pokazati, da črti razne protidelavske zveze, ki jih ima administracija.

Komercialni in tovarniški in-
teresi ne marajo Daughertyjeve
sodniške prepovedi in žele, da se
razveljavijo, ker nečejo, da se še bolj razširi razredna zavednost. Posebno so jih pripravile ob mir zahteve za splošno stavko. Ako se te vrste navada kdaj uvede v tej deželi, tedaj se ne bo zleplo opustila. Oni se zavedajo, da lahko toli-
ko vplivajo na kongres, da Daug-
herty in Wilkerson ne bosta obto-
žena, pa naj pridejo sugestije za obtožbo že od kjer koli, nečejo se pa nikakor meriti z masno akcijo in industrijski delavskih organizacij mnenje, da je mir v železniški stavki mogoče nekaj tednov. Brzo-
javke, katere je prejel senator Jan-

EKSEKUTIVA DELAVSKA FE- DERACIJA JE PROTIV GE- NERALNI STAVKI.

Atlantic City, N. J. — Eksekutiva Ameriške delavske federacije, ki zboruje v tem mestu, je proti generalni stavki iz simpatij do stavkujočih železniških delavev, čeprav je Gompers prejel veliko število brzojavk in pisem od unija Amerike, ki zahtevajo generani štrajk. Člani eksekutive so izjavili, da Ameriška delavska federacija ne sme še mislit na tak korak.

RAZLIČNA SODBA O PROFITU V SENATU.

POKAZALA JE INTERESE V V PRAVI LUČI.

Pa bili so nervozni, zelo nervogni.

Washington, D. C. (Federated Press) — Ako premogovni meštar ali premogovni podjetnik izrablja položaj, ki ga je ustvarila stavka železničarjev in doda ceni za ton premoga dva, tri, štiri, ali celo šest doljarjev, ki jo proda cestnoželeznički družbi ali plinski kompaniji, kakšno stališče naj zavzame konzervativen, za kapital goreč in pravi korporacijski odvetnik v senatu.

Senator Kellogg je jekno mahal z svezkom pisem in brzojavk, ki podajajo detajle, kako namerava po privatni premogovni interesu oskubiti poštevne korporacije, ki se počajo z javnimi potrebnimi na severozapadu. Hodil je gorindol in iskal pravico.

Senator Reed iz Pennsylvanije, katerega pravno tvrdko vzdržujejo zakladnika Mellona milijardni dolarski interesi, je bil izredno žalosten vprito izbruba te vrste radikalizma. Senator King iz Utaha je objavil nevarne tendence paternalizma. Senator Sutherland iz Zapadne Virginije je izjavil, da so premogovni podjetniki potrebitljiva, patriotska in nesobična skupina državljanov, ki delajo zdaj za blagostanje naroda in proti tej socialistični struji umeščanja v privatni "biznis".

Kellogg je bil bolj nervozni kot ponavadi, ker nasprotuje, da bi vrla imela pravice se umetavati v profite železniških družb, je klarskega truda, džitnih spekulativnih bank, in drugih velikih privatnih interesov. Ali ko so bile tukaj tožbe njegovih sosednjih korporacij za javne potrebe in visoki ceni za premog in o profitarnost, ki se uganja s premogom, je seveda zapela druga struna.

Sutherland je soglašal s sena-

torjem Dialom iz Južne Karoline, bombažnim magnatom, da je pred-

loga za kontrolo premoga ne-

ustavna, ki ima namen razdeliti

glavne principe, na katerih je

vzrastel ameriški "biznis".

Dial ima svojo zalogo premoga.

DAUGHERTY NASTOPI MOG- ČE SODNIJSKO,

Po njegovem mnenju se morajo vrniti nemški patent.

Washington, D. C. — Justični tajnik Daugherty najbrž nastopi sodnijsko proti ustavnovi, poznani pod Chemical Foundation, da se vrnejo nemški patenti, ki so bili prodani tej ustavni skoraj za skledo leče. Po njegovem mnenju nimajo z zaplenjenjo tujezemsko lastniščo nihče drugi pravice do razpolaganja kot kongres Združenih držav.

NEZGODA NA ŽELEZNICI.

Albuquerque, N. M. — Čikaški brzovlak štev. 4 na Santa Fe je udaril v zadnji konec vlaka štev. osm pri La Guni, N. M., ki se nahaja približno sto mil od tukaj. Ponesrečilo je več oseb. Železnička družba še ni naznala števila žrtev nesreče.

Willis iz Ohio, od "biznismenov"

iz Lime in Dayton, v katerih pri-

poročajo, da naj voditelji stavke

sklenejo separaten "mir" z Balti-

more & Ohio železnično, tolmačijo

pot dokaz, da "biznismani" vidi-

jo, da je nastala potreba za pogos-

janje.

RAZPRAVA O KONTROL- NI PREDLOGI POKA- ZUJE NEVEDNOST.

SENATORJU DIALU SE ZDI NACIONALIZACIJA REVO- LUCIJONARNA.

Stanley je pa menil, da je nacio-
nalizacija pruski socialistični
prisilni jopič.

Washington, D. C. (Fed. Press.
Stabni poročevalci.) — Senat je potrdil preiskavo in poročilo o glavnih faktih v premogovni industriji, kot je določeno v Borahovi predlogi. To se je zgodilo po daljši debati, v kateri so nekateri senatorji brižljivali s svojo nevednostjo. Neumno so govorili senatorji Stanley iz Kentuckyja, Dial iz Južne Karoline in Myers iz Montane, ki so nasprotovali točki, da se poroča, ako je pametno in se nasvetuje, da se naciona-
lizira premogovniha industrija. Dial je predlagal glasovanje po imenih, da se točka črta. Za njo-
gov predlog je glasovalo devetajst senatorjev in trideset proti.

Dial, ki je precej pomnil svoje premoženje v vojnem času kot lastnik bombažnih tovar, je rekel, da študije premogovniha komisije in poročilo o naciona-
lizaciji je povabilo nezadovoljnim ljudem v deželi, da se pritožujejo in govorijo o nacionalisaciji pre-
mogovniha industrije. Povdarjal je, da hoče, da razne industrije v deželi ostanjo v privatnih rokah. Menil je, da je pod časom senata podpirati tako preiskavo, ki je nepraktična, nemogoča, revolucionarna, ki so omatrajo člani organiza-
cije I. W. W. Naglasil je, da je to smer, v katero plove dežela.

Stanley iz Južne Dakote je pa-
dodal: "Ta pododstavek bo po-
vzročil vsakovrstno propagando in sil in ospredje vsakovrstne teorije, ki se nanašajo na nacio-
nalizacijo te velike industrije. Komisija bodo nadlegovali vsi, ki verjamejo v državni socializem, da naj povoljno poroča o nacio-
nalizaciji rudnikov. Mislim, da bi se mi ne smeli spuščati na to polje."

Stanley iz Kentuckyja je postal zgovoren, ko je senator Borah rekel, da mnogi pametni možje v tej deželi priporočajo naciona-
lizacijo rudnikov: "Protестиram proti poiskusom senatorja iz Idaho, da si je izposodil, da soci-
alistični prisilni jopič iz Prusije in Rusije, da ga nataknje na gnojne ude ameriškega delavstva in na evetoče agencije ameriškega kapi-
tala, da uniči to, kar je napravilo iz Jenkija to, kar je . . . To je zahteva drobca, zahteva ene organiza-
cije, to je del splošne propa-
gande. Individualni socialist je zmeren in ima prepicah, toda socializem, kot ga jaz razumem, ni prepicah — ampak je orga-
nizirana nezadovoljnost . . . Pod-
pihuj se z agitacijo, podigaj se z razpravami. Vsaka zmešana gva-
va, vsaka stanica, vsako kolesce, ki je omajano v vseh glavnih prenapetosti v deželi, bodo pri-
čeli pihati in brenčati tisto minuto, ko pričen kongres reševati to red."

Stanley se je veselil segrel pri svoji govorance in je rekel, aki bi zelo umestno, da se uvede preiskava o nacionalisaciji žen, tedaj bi vsak nesrečen zakonski par postal razburjen in vsi krimi-
nalci in bedaki bi bili razburjeni, ko bi te vrste rdeča zastava pla-
polala s kupole kapitolja. Pri tem je pa še pripomnil, da ameriški narod pozna le sredne domove.

Borah je odgovoril stvarno in dobro. Senator Walsh iz Massachusettsa je apeliral na zdravo pamet senatorjev. Povdarjal je, da v državnični način premoga in napolnitvi jih je treba s premogom. Nevarnost trajnega pomanjkanja premoga je takoj. Pregledati je treba vse pota, ki vodijo do rešitve te problema.

Značilno pa je, da so demokra-
tični senatorji Harrison, Simmons,

Smith, Swanson glasovali za Dia-

lov predlog, dasiravno se diri go-

vorita, da hoče demokratična

stranka v letu 1924 sprejeti v svoj-

BITKA ZA PRIZANJE UNIJE V ZAP. VIRGINIJI SE NADALUJE.

Charleston, W. Va. — Organizirani rudarji v okolju New Riverja so še vedno v boju za priznanje organizacije. Stavka se nadaljuje, toda rudarji imajo veliko upanje, da se bodo operatorji podali. Vsi operatorji, razen štirih, v okraju Kanawha so popisali Clevelandsko pogodbo. Ta zmaga je naredila močan pritisk na barone v okoliših Logan, Cabin Creek in Paint Creek. Rudarji v teh krajih se izseljujejo v okolje, v katerih je zmaga organizacije.

BOJ ZA PODOŠTVA OBTOŽENIH RUDARJEV.

Obtoženci v hrvinskem afetu se bodo ognili arstirati, dokler ni rešeno poročitveno vprašanje.

SEST RUDARJEV JE IZPUŠČENIE.

Marion, Ill. — Izmed 59 obtožencev je bilo doslej arstiranih samo štirinajst. Sest rudarjev, ki so obtoženi hujskanja k ingrediu in ubojne zarote, je bilo izpuščenih proti poročtu po tisoč doljarjev za vsakega. Jugoslovanski kralj Aleksander je prišel danes v London in prišel je tudi Bazil Zarathoff, grški finančnik. V kratkem se vrnil konferenco ententnih voditeljev glede bližnjega vzhoda.

Carigrad, 11. sept. — Kljub prepovedi angleškega visokega komisarja, da Turki v Carigradu ne smejo demonstrirati v prilog Komajlovi zmagi v Mali Aziji, so turški prebivalci vpravili včeraj velike demonstracije v proslavo padca Smirna. Fanatične mohamedanske mnogočice so sinodi na-
padile grške kavarne in cerkve in turška vlada je moral poslati na ulice vojaštvo, ki je razgancalo demonstrante. To je prvi slujda, da so zavesniki dovolili nastop turških čet v Carigradu, odkar je mesto okupirano.

Turki v Carigradu so akor-
bljni veselji. Proslava ima tra-
jati štiri dni. Vse možje in javna
poslopja so razsvetljena. Turki se
salo in malec svojih pravil skozi
beton, na katero so našli na-
manj še eden. Uradniki družbe pravijo,
da omenjene stene ni v obrisu ru-
dnika, ki je prišel danes v Carigradu.

Marion, Ill. — Izmed 59 obtožencev je bilo doslej arstiranih samo štirinajst. Sest rudarjev, ki so obtoženi hujskanja k ingrediu in ubojne zarote, je bilo izpuščenih proti poročtu po tisoč doljarjev za vsakega. Jugoslovanski kralj Aleksander je prišel danes v London in prišel je tudi Bazil Zarathoff, grški finančnik. V kratkem se vrnil konferenco ententnih voditeljev glede bližnjega vzhoda.

Sodnik Hartwell je obljubil, da reši vprašanje poročitvena v naj-
krajšem času.

Med obtoženci sta tudi Dave

Babbington in Fred Cooper, kra-
jevna odbornika rudarske unije

v Johnstown Cityju, ki se nahaja

kot delegata na distriktni konve-

PROSVETA

GLASILLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Cene oglašev po dogovoru. Rokopis se ne vira.

Naročna: Zadnjeno državo (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri meseca; Chicago \$8.50 na leto, \$8.25 na pol leta, \$1.65 na tri meseca, in za inozemstvo \$8.00.

Način za vse, kar ima stik z lastnino:

"PROSVETA"

2057-58 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT".

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$8.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J.
in čitateljev Prosvete.

Pleasant Valley, Pa. — Ker že dolgo ni bilo dopisa iz te naseljne, se oglašam zopet jaz, da malo opisem tukajšnji stavkovni položaj. Se vedno amo na stavki, katera stavka je dosegaj še dovolj mirno potekala in v zadovoljstvu stavkarjev, kar je bilo brati na njihovih obrazih. Prepričani so bili, da zmaga mora biti na njihovi strani, če pa so na njihovi strani premogarji močne organizacije, ki so stopili na stavko 1. aprila. Prepričani so bili, da se nikdo ne vrne prej na delo, dokler ne bo za vse dosežena zmaga in to prepričanje jim je dajalo pogum tudi tistim, ki niso bili pod okriljem U. M. W. of A., da so odločili orodje in se organizirali. Stopili so v stavko z organiziranimi premogarji v zavesti, da je sedaj čas, da si priborijo učinko ter pomagajo svojim bratom in sebi iz sužnosti, kamor so nas po zvižljnosti hoteli prisiliti premogarski baroni.

Premogarskim mogotcem se vsaj za sedaj njihove nakane niso posrečile, v dvomih pa sem, kako se jim bo moglo delavstvo postaviti v bran s tolifikom Številom v prihodnji stavki. Kolo se je obrnilo nazaj in ne naprej. Premogarski baroni podpisujejo pogodbe vsak zase in premogarji se vrajajo na delo tedaj, ko podpiše podjetnik, ne da bi se pri tem ožiral, kaj pa je z njihovimi bratimi, organiziranimi v isti uniji in istem distriktu. To je znak, da gremo nazaj in ne naprej.

Dobro mi je znana organizacija U. M. W. of A., in vem, da je nillard ni doživel takoj cepitve po distriktil, kot v pretekli volepolomni stavki, ki pa se še vrati. Kdo je kriv tolike cepitve drugot kot voditelji, ki so podpisali pogodbo. Predsednik unije premogarjev ni prizaval na stavke leta 1910—1911, on je suspendiral kansaske rudarje, ki so stavkali za osvoboditev Howata, in on je vodil najsilnejšo kampanijo proti Howatu v Indianapolisu na konvenciji. On je tudi tisti, ki je dal povod premogarskim baronom, da so lahko prideli z delom, ko so podpisali clevelandsko pogodbo, kar vsekakor ni prav, ker na ta način se deli delavstvo v organizaciji. Delavci sami so storili napako s tem, da so šli delat prej kot je bilo ugodeno vsem. Storjen bi moral biti prislik, da bi vsi hkrat podpisali pogodbo in tako bi bili gotovi tudi podpisati mogotci v okraju Westmoreland in Fayette.

Zato danes nimamo več upanja, da bi bili premogarji v Westmorelandu deležni tistih pravic, kakor so jih deležni po drugih okrajih, akoravno so do njih upravičeni. Kdo bo vsemu temu krvit Gotovo organizirano delavstvo, ki je pa kratkih časov mesečnih stavke pozabilo, zakaj je kljelo na pomoč neorganizirane premogarje. Vedeli ate, da potrebujete pomoč in dobili ste jo, tako bi tudi morali vedeti, da mi potrebujemo ravnotako pomoč, kot ste jo vi potrebovali, to je stavko toliko časa, dokler se ne zruši trmočlanci mogočnih premogarskih baronov. — Jernej Kokelj.

Christopher, Ill. — Društvo Gorski Kotar, št. 399, SNPJ, je na svoji redni seji z dne 3. septembra imelo na dnevnem redu tudi razpravo glede nominacije in bodočih volitev pri U. M. W. of A. Razpravljali smo o delovanju 12. distrikta rudarske organizacije, kjer so člani obsojali nepravilno delovanje nekaterih uradnikov, da ne delujejo povsem dobro za delavski razred. Članstvo se je soglasno trinjalo s tem, da je treba v bodoče izvoliti uradnike v odbore, ki bodo odločno stali na strani delavstva in gledali za njega koristi v splošnem. Razpravljali smo o kandidatih, katerim želimo uspeh, in ti so:

Za 12. distrikt U. M. W. of A. Frimond Tomson, predsednik, Springfield, Ill.; Gomer Davis, podpredsednik, Springfield, Ill.; John T. Jones, tajnik; Joe Chalmers, Springfield, Ill.; Henry Manquet, Toneat, Ill.; Gus Kissler, Maryville, Ill., nadzorniki. Za poddistr. št. 92 distrikta: Balt. Malevich, predsednik, Orient, Ill.; John Hnilescamp, podpredsednik, Christopher, Ill.; Frank Johnson, tajnik, Christopher, Ill.; John Matosich, tajnik društva.

Cloveška družba se razvija navzgor in ne nizdol. Tu di v cloveški družbi učinkuje naravni zakon, ki spopoljuje vse in iz slabega gradi boljše in popolnejše. In če bi nobene druge zapreke ne bilo, je že ta tako velika, da je nemogoče uničiti delavskih strokovnih organizacij. Le bedasti ljudje si domisljajo, da so bolj močni kot naravnii zakoni.

Cloveška družba se razvija navzgor in ne nizdol. Tu di v cloveški družbi učinkuje naravni zakon, ki spopoljuje vse in iz slabega gradi boljše in popolnejše. In če bi nobene druge zapreke ne bilo, je že ta tako velika, da je nemogoče uničiti delavskih strokovnih organizacij. Le bedasti ljudje si domisljajo, da so bolj močni kot naravnii zakoni.

Delavci list je sila, z katere računa vam nasprotnik.

SLIKE IZ NASELBIN.

Cleveland, O. — Žalostnega srca naznjam rojakom širok Amerike, da je dne 15. avgusta po kratki in mučni trdnevni bolezni pljučnici za vedno zatishil oči moj soprog oziroma oči nedoraže hčerke, John Kavčič, v najlepši moški dobi. Star je bil ravno štiri deset let, doma iz Št. Jošta nad Vrhniko. Pokopali smo ga dne 18. avgusta na tukajnjem katoliškem pokopališču.

Lepo se zahvalim vsem, ki ste prisodeli na pomoč ob njegovem smrti: uradnik in Ursuli Andrejančič, Ignaciu in Rozi Stepec, Johnu in Mariji Samanič ter moji sestri in njenemu možu Gertrud in Franku Demšar. Hvala vsem, ki ste čuli ob pokojnikovem mrtvačkem odru ter ga spremili k zadnjemu počitku. Zahvalim se bratom društva Brooklyn, št. 135, SNPJ, katerega član je bil tudi ranjki. Članstvo društva mu je pripredilo lep pogreb, se ga udeležilo v velikem številu in darovalo krasne vence. Hvala mojim bratranecem in njihovim soprogam: Francku in Matevžu Končan, družini Stepec, Fende, Andrejančič, Malečko, Demšar, ter vsem sosedom s 56. in 58. ceste za Številni obisk ob mrtvačkem odru in prijateljem in znancem, ki so dali na raspolago avtomobile: Pavlu Korenčanu, Stranku Železniku in družini Oblik. Dragemu soprogu pa naj bo lahka zmila. Tu zapušča mene žaljuče soprga in hčerkko, nekje v Wisconsinu pa brata in sestro. V starem kraju zapušča 70 let staro mater in brata. Žaljuči ostali Agnes, soprga, in Rafaela Kavčič, hčerkko.

Pismo iz Moskve.

Moskva, 15. avg. — (Anise, korespondentka F. P.) — Ko je komunistična vlada v Rusiji leta 1918 načnala, da se umakne v državni kapitalizem, niso preprostili ljudje vedeli, kaj to pomeni. Kdo je državni kapitalizem? Komunistični epigram: "Kapitalizem pod kontrolo države mestu države pod kontrolo kapitalizma" je bil dober, a še vedno nejasen. Ena stran oglašav v listu "Ekonomskega življenja" nudi boljši odgovor.

Omenjeni list je eden treh glavnih dnešnikov v Sovjetski Rusiji. Drugi je "Izvestija", glasilo vladet, tretji pa "Pravda", organ komunistične stranke, ki je polno ognjevitve kritike napram vsem osebam v oficijskem življenju, ne priznana nikomur in neprenehoma opozarja sovjetske voditelje na stranina načela in disciplino.

"Ekonomska Življenja" je glasilo Sveta za delo in obrambo,

največje ekonomske sile v Rusiji.

Med oglaši, ki jih prinaša, so

glasilo Vsesrškega kooperativnega društva v Londonu, centralnega državnega papirnatega tržista za kavček v Moskvi, moskovskega transportnega departamenta,

državnih tovarn za izdelovanje avtomobilov itd. Zanimivo je oglas zdravstvenega komisarijata,

ki priporoča zdravilišča na Krimu.

Zdravilišča so javna za trajno pohabljene delavce, toda v njih je dovolj prostora tudi za tante, ki lahko pladajo.

V Moskvi je bil pred kratkim otvoren "Centralni dom za učenjake", ki ima postati središče moderne in pozitivne znanosti.

Dom je pod kontrolo odbora za boljše življenje znanstvenikov

in je odprt vsem učenjakom, ki se prijavijo odboru. Odbor ima tuji letoviski in sanitarije na Krimu za člane.

Znanstveniki danes prejemajo boljšo hrano, dobro plačo, posebno nagrado za posebna dela in premijo za izredne uspehe.

Plačuje jih komisariat za prosveto.

Omenjeni odbor tudi skrbi za na-

bavo inžoemske znanstvene lite-

rature in za potovanje v tujino.

Nekaj ruskih učenjakov je bilo že poslanih na znanstvena raziskovanja v tujini.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Radovednost. — Amendment k ustavi št. 18, ki se tiče prohibicije, je bil uveljavljen po vseh državah Unije leta 1919. — Pozdrav!

White Valley, Pa. — Na Vaše pismo z dne 7. septembra Vam odgovarjam, da uredništvo Prosvete ne prejelo nobenega dopisa iz White Valley, ki bi bil datiran z dne 15. avgusta. — Pozdrav!

Napačno. "Srečna mati, to poletje ste zaročili vse tri hčerke." — "Ne, samo najmlajšo, zato pa sem n-o trikrat."

Kemična industrija v Jugoslaviji.

Metallurgija.

Po pregledu zakladov žel. rude v Jugoslaviji, hočemo na kratko opisati, koliko se je tudi v regnici izrablji v predelu. Kot uvod na sledi tehnični način pridobivanja čiste kovine iz rude. Rudo najprej v določenih pečeh pralimo v plavilih (visokih pečeh) pudlovih pečeh i. t. d. Prinzip praha je, da sprememimo kovino, ki se nahaja v rudi najprej v kov. okside ali okise. Zračni kisik, ki je pri tem potreben, vpljuje s pomočjo močnih pihal v spodnji del peči. S pomočjo ogljika, ki nam ga da je premog, ki pride primečan z rujo opće, reduciramo nastale kovinske okise, to se pravi: kovinsku okiso odvzamemo kisik in se s drugega z ogljikom v ogljikov dvokis (CO2) plin, ki nam uhaaja pri dimnikih, dočim ostane na dnu v poči staljena čista kovina. Staljeno kovino odpuščamo v govor posode, kjer se strdi in pride v promet kot surove železo ali surov produkt sploh. To železo pride v tovarne in livarne, kjer se v Bessemerjevih hruškah, Martonovih pečeh itd. še enkrat pretali in čisti ter se ga spravi v eno vrsto železa, ki se ga rabi (kovno, livno železo, jeklo itd.)

Friksen je vse tem je treba imeti dočim premog, predvsem mora biti brez žvepla. Takratova premoga pa ni desti pri nas v Jugoslaviji, kar je edina težka pri pridobivanju železovih vrst železa. V Sloveniji imamo v glavnem 3 podjetja, ki se počita s delnim pridobivanjem in predelavo železa, to so Jesenice, Stora, Ravne. Teoretaka močnost produkcije vseh treh podjetij je okoli 120.000 tonelat letno. Okoli te Številke se je ukala produkcija pred vojno. Danes se proizvira komaj polovica tega. Glavni varčki za zmanjšanje so: Tuja konkurenca (Nemčija in Nemška Avstrija), ki je nizka valuta in cenene delavne moči in cenena surovina je odločno vplivala na proizvod in razširjanje trga.

Zelzarno Jesenice-Fuline obsega topilino in valjarno in je last kranjske industrije dr. (kapital 18 milij. kron). Uprava sestoji iz 6 Italjanov in 6 Slovencev. Večkrat se je poskušalo podjetje naločiti, a ne uspeha. Treba bi torej v Bosni predvsem moderno visoka peči v oklici znanih bogatih rudil. Po tem bi imeli doma vedno dovolj surovega železa in železni industrijni produkci bi kmalu lahko konkurirali z inozemskimi.

V. A.

Sedanje priseljevanje.

New York. (Jugosloveni edelek F. L. I. S.) Priseljevanje od začetka fiskalnega leta, t. j. od 1. julija, se vrni v jake večjemu miru in redu in brez snega stranskega navala, ki je lani ob tem času provzročeval toliko slihtnosti priseljeniškim oblastim in trpljenju priseljencem, ki so prihajali do kvote. Jugoslovenska mestna kvota je bila v začetnih mesecih mnogo presegla. Težnje države, je bila v začetnih mesecih anskega fiskalnega leta vedno izčrpana mnogo pred koncem meseca, dostikrat celo v prvem tednu. Vsakdar, ki je potonal v Združene države, je bil v bojazni, da bo morda meseca kvota izpolnjena, predno njegov parnik priplove v newyorkiški luki.

Letos v tem pogledu je vse bolje, in to radi tega, ker toliko ameriški konzuli, kolikor jugoslovenska vlada sama omejujejo izdavanje vizumov oziroma potnih listov na kvoto, ki je določena za priseljevanje iz Jugoslavije v Združene države. Izstava stroga kontrole se vrni tudi v Italiji.

Mesečna kvota za Jugoslavijo znaka 1.285; toliko priseljevanje sme kvedejemu priti vsak mesec iz Jugoslavije, dokler se izpolni letna kvota od 6.426. V mesecu juliju pa je prišlo le 860 priseljencev iz Jugoslavije, torek prej, da je manj kot jih kvota pripravljena. Od 1. avgusta pa do 28. avgusta je bil dovoljen vstop 1.100 priseljencev iz Jugoslavije.

Italija, ki ima mesečno kvoto od 8.411, je v mesecu juliju poslala sem le 7.911 in od 1. do 28. avgusta 7.518 priseljencev, torek pod kvoto.

ZA KRATKE ČAS.

V žoli. Učitelj: "Janezek, pojem, ali si ti že kdaj videl štorjko?" Janezek: "Ne, atek me je poslal v drugo soko, ko je štorjka prišla."

Deber izgovor. — Kaj sem slišala, Ložje, da ti pravil naši Mici, da je pol? — Zakaj pa ne, saj si sama rekla, da je strašansko počasna."

Lord Byron je rekel mlademu pisatelju: Od Vas, moj prijatelj, bodo ljudje govorili, ko bodo že davno pozabljeni Horacij, Homer in Shakespeare — toda prej ne.

"Ko bom velik, oče, bom lahko delal, kar bom hotel!" — "Ne, malii, ko boš velik, boš poročen."

V misarski delavnici. — Mojster: "Ta okvir bi bila morsla vede prej prilepiti." — Tončec: "Pa res, mojster, prava dva osla sva."

STAROGARDNIKE PREŠI- NJATA STRAH IN GROZA.

LA FOLLETOV GOVOR JE PRI-
ČEL UČINKOVATI TUDI
V MICHIGANU.

Starine v republikanski stranki
stikajo glave skupaj in se
pripravljajo na zadnji
odpor.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Starogardnike v senatu je prešinil strah, odkar so izvedeli, da pojde senator La Follette v državo Michigan, in da tam moči govoriti za Heribert F. Bakerja, katerega priporočajo farmarji. Kandidat starogardnikov je senator Townsend.

La Follettova tiskana poslanica na progresove v vseh državah je pričela učinkovati tudi v Michiganu. V tej poslanici pozivlje La Follette vse naprednjake, da naj stope kot moč za najvažejšimi vprašanji in naj odklonijo "newberryzem" in zahtevajo naj, da se odpravi Each-Cumminsov transporna zakon. Železniške organizacije prizadevajo velik shod v Detroitu, na katerem bo govoril La Follette. Pa tudi farmarske organizacije ne počivajo. Tudi nanje je La Follettova poslanica napravila velik udinek in farmarji prav vidno razpravljajo o najvažejših političnih in gospodarskih vprašanjih.

Najbolj pa boli nazadnjake shod v Detroitu, kajti boje se, da La Follette izstreli svojo strelivo direktno na Townsenda. Tega se toliko bolj boje starogardni, ker so šele zadnje dni izvedeli, da farmarji in drugi napredni elemente podpirajo Bakerja. Baker bo pa vodil ves radikalni element v politiki in državi proti Newberryjevi politični mašini. Profesionalni političarji že vidijo, kako se v Detroitu ves tok obrača proti Newberryjevi mašini in zategadelj je tukaj upravljen strah med republikanskimi starinami. Da Townsend podleže pri primarnih volitvah. Ako Townsend propade v Michiganu pri primarnih volitvah, tedaj je senator La Follette zopet na korak bližje predsedništvu odseka za meddržavno trgovino, ki se poča z železniškim zakonodajstvom. Edino Cummins ostane v odseku še stariji kot La Follette. Tudi železniški magnat se boje in pravijo, "kaj bo? kaj bo?", ako Townsend propade pri primarnih volitvah.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press).

Zvitanje mezo v Arizoni. Osem družb, ki posegujejo bakrovne rudnike v Arizoni, je te dni svilo mezo rudarjem za deset odstotkov. Mezo je zviana samo tistim rudarjem, ki imajo redno dnevno mezo. Rudarji so: Ray Consolidated Copper Co., Ajo Copper Queen, Calumet and Arizona, United Verde, Miami, Inspiration in Old Dominion.

Ford mogoče ne zapre tovarn. Iz Detroita javljajo, da je avtomobilski magnat Ford sklenil pogodbo z neko tvrdko v Cincinnati za štiri miljone ton premoga. Iz tega se sklepa, da Ford dobri potrebi premog in mogoče ne zapre tovarn 16. septembra, kadar je zagrožil pred nekaj dnevi.

Generalni delavski stav zavren v Angliji. Tradeunijski kongres v Angliji je zavrgel načrt za ustanovitev generalnega delavskega štaba, ki bi imel pravico poklicati organizirana delavce na generalni štrajk v podporo delavcev v kategoriji industriji ali v službu kake politične potrebe. Načrt je bil na razpravi več ko leto dni.

**SPLOŠNA STAVKA NA RAZ-
PRAVI EKSEKUTIVE.**

Atlantic City, N. J. — Včeraj je eksekutiva Ameriške delavske federacije razpravljala o zahtevi splošne stavke. To vprašanje je je prišlo na dnevni red, ker je bila izdana sodniska prepoved proti železniškim delavcem in ker pričaja iz vseh krajev zahteva na eksekutivo Ameriške delavske federacije, da proglaši eno ali več dnevno protestno stavko vsega organiziranega delavstva.

Zaključki, ki jih je napravila eksekutiva Ameriške delavske federacije o tej stvari, še niso znani.

Razne vesti.

SENATOR STANLEY JE PRE-
JEL, KAR JE ISKAL.

Washington, D. C. — Senator Borah je v minolem tednu naglašal potrebo nacionalizacije premogovniške industrije. Podpiral ga je senator Walsh iz Massachusetts. Borah je predlagal, da naj bo komisija pooblaščena, da zbere potreben material za nacionalizacijo premogovnikov.

Senator Stanley iz Kentuckyja se je hotel norečevati iz njega in mu je reklo, da se lahko zbirajo tudi fakta za nacionaliziranje žen. Senator Borah je odgovoril Stanleyju, da so s takimi smrčnimi upadi skušali preprečiti razprave za odpravo telesne sužnosti.

To se je zgodilo pred leti, a poznalo se je, taki smrčni upadi niso uspešni.

Borah je podučil senatorja iz Kentuckyja, da so demokratje in vigovi na svojih konvencijah včasih izjavili, da ne bodo več razpravljali o odpravi telesne sužnosti. Ravno tako je navedel, da je Daniel Webster s stopnic Faurellskoga dvorca v Bostonu priporočal, da naj ne poslušajo "rub-a-bub" reformatorjev, ki hočejo oprostiti sužnje. Nekaj let kasneje je bila telesna sužnost odpravljena.

POLOŽAJ V INDUSTRIJI.

Washington, D. C. — V tisoč štiri sto osem in dvajset delavnih, v katerih dela normaino pot ali več delavcev in v katerih dela vsega skupaj 1,600,000 delavcev je bilo 31. avgusta zaposlenih 1,381 manj delavcev kot 31. julija.

Poročila iz 65 industrijskih mest se po glas, da je bilo v 39 mestih zaposlenih več delavcev v avgustu kot v juliju, v naslednjih mestih je pa bil delavski položaj slab:

St. Paul, Birmingham, Sioux City, Pittsburgh, Peoria, Youngstown, San Francisco, Kansas City, Johnstown, Detroit, Portland, Ore., Toledo, Trenton, New York, Bayonne, Albany, Grand Rapids, New Bedford, Bridgeport, St. Louis, Fall River, Providence, Indianapolis, Niagara Falls in Springfield, Mass.

VELIK BOJNI EKROPLAN.

Washington, D. C. — Ameriška zračna flota bo imela zračno "superdreadnought" kakršna je znana v avijatiki. To se je izvedelo pred par dnevi. Novo bojno letalo so gradili na tistem celih 18 mesecov pod vodstvom inženirja Barlinga, pa katerim se bo imenovalo "barling bomber". Podrobnosti o tem zračnem velikanu še niso znane, ker jih vlada noče izdati.

Angleši dobre nasrežne rudnike v Sibiriji.

Berlin, 11. sept. — Ruski vojni trgovinski komisar Leonid Krassin je sklenil pogodbo z angleško družbo, ki je pred revolucijo posedovala obširne gozdove in rudnike v Sibiriji, 400 milij železnice in osem parnikov. Na temelju pogodbe dobi družba najava posestva za dobo 99 let in sovjetski plačajo v zlatih rublji in deloma v bondih odškodno za škodo, katerim so utrpela omenjena posestva. To je prva večja pogodba med sovjetsko vlado in privatno inozemsko družbo. Pogodba je kompromis in Rusija dobi ugodne koncesije, ako bo pogodba ratificirana v Moskvi.

Nova irska vlada.

Dublin, 11. sept. — William T. Cosgrave je bil izvoljen v irskem parlamentu predsednikom provizorične vlade. Poslanci irske delavske stranke, ki tvojijo levico v zbornici, so glasovali proti njemu. Cosgrave je takoj ustavil svoj kabinet in nasnil, da nova vlada bo vodila neizprosen boj proti republičanom.

Lawrence Ginnell, edini republičanski poslanec, ki se je udeležil zborovanja, je bil izključen iz zbornice in siloma vržen na plano, ko je protestiral proti zborovanju "inozemskega parlamenta" kakor ga je imenoval.

Guerilsko bojevanje med republičani in delavci se nadaljuje.

Ingredi v Gornji Sleziji.

Berlin, 11. sept. — Iz Katowic poročajo o velikih izgredilih in spopadih med vojaki in delavci. Delavske razmere v Gornji Sleziji so slabe in nemiri so na dnevnem redu.

Clemenceau obišče Ameriko.

Pariz, 11. sept. — Georges Clemenceau, prejšnji francoski ministriški predsednik in koautor versalske pogodbe, namenava poseti Združene države prihodnji mesec. Namen njegovega potovanja ni znani, najbrž pa je politična mazačja.

CESTNO ROPARSTVO JE ZO- PET BUJNJEVE VZKLICO V CHICAGU.

Chicago, Ill. — Predno je bila čikaška policija pomnožena za to, sošč mož, so vsi veliki dnevniki pelli znano pesnico, kako hitro obrnejo zločine hrbet nevaledenemu mestu, ki je pomnožilo svojo političko moč za tisoč mož.

Delavski časniki so nasprotni, da pomnožena policija ne bo služila za potlačenje hudočestva v Chicagu, ampak njeni nalogi bo, da varuje stavkokaze. Število zločincev se najbrž ne bo znašalo, ampak še bo povisan, ker bo preeč policajev odtegnjenih službi za javno varnost na ulicah in bodo dodeljeni, da čuvajo stavkokaze.

Zdi se, da se delavski listi niso zmetili. V nedeljo zjutraj je banditstvo zacetelo kopet z vso vojnijo. Zgodaj zjutraj je bilo oropanih najmanj tucat oseb na cesti. Banditji so se pojavit na vseh krajih in izvrševali svojo rokmarsko obrt.

KAPITALISTI MED SABO.

New York, N. J. — Med kapitalisti prevladuje ravno tako nevoldljivost, kot med drugimi sloji, kar dokazuje vabilo, ki ga je poslal višji sodnik Callaghan v Brooklynu uradnikom Manhattan Transits kompanije. Sodnik pravi v svojem vabilu, da naj pridejo dne 14. septembra na sodišče in navedejo vzroke, zakaj naj se uveljavljajo sodniki prepoved proti omnibuski kompaniji, ki obrata omnibus v Broadwayja, Brooklyn, do Jacksonove ceste na Long Islandu. Kompanija pravi v svoji vlogi, da omnibusi vozijo na nekem mestu parallelno z ulico lezenico.

Stvar je pa v resnici tako, da želi cestnolezeniška družba, da se tudi tisti pasażirji, ki se nočejo poslušati njeni voz, vozijo izključno po cesti lezenicu. Tožba samanski pokusava, kako daleč se upajo privatni bizniški interesi, kajti ukazovati hočejo ljudem, kakšnih prometnih sredstev se naj poslušijo, kadar grejo po svojih poslih.

BREZ MARIBALMIKOV NE BO VNO POŠTE.

New York. (Jugoslovanski Oddelek F. L. I. S.) Ako v hiši, kjer stanujete, nimate na durh škrinje ali nabiralnika za pisma, vam pismoneš na bo več dostavljajo pisem. Tako je odredil pomožni generalni poštar Bartlett.

Vsi oni, ki nimajo še takega nabiralnika za pisma, se s tem potiviljejo, naj si ga priskrbijo v roku štirih mesecov. Kdor tega ne storiti do tedaj se mu ustavi dostavljanje pošte.

Ze pred tednom dni je poštna uprava ukašala poštarjem v vseh mestih Združenih držav, naj ne razstegnejo dostavljanja pošte potom pismoneš na one novi hiše, ki niso opremljeni z nabiralnikom za pisma. Nova odredba pa ukine dostavljanje pošte sploh vsem, ki nimajo nabiralnika.

"Skrajni čas je," je rekel pomožni generalni poštar, razpravljač o tej odredbi, "da se storitek nepotrebni zamudam, katerim so podvrženi pismoneš, ko jim je treba ustaviti se pred vrat, posvoniti in čakati na ljudi, da odprejo vrata in pridejo po svojo pošto. Ameriško občinstvo je pokazalo veliko zanimanje za olajšanje poštne službe. Sedemdeset od sto vseh stanovnikov je odgovorilo nedavnemu pozivu poštne uprave s tem, da so postavili škrinjico za nabiranje pošte vred svinčni in s tem pospešili dostavljanje s strani pismoneš. Ostali pa se niso zmenili bodisi radi nemarnosti ali brezbrinosti. Poštna uprava ne želi nikomur pričakovati, da nabiralnik, ki je upravičen, ne bo vzdolžen.

"Skrajni čas je," je rekel pomožni generalni poštar, razpravljač o tej odredbi, "da se storitek nepotrebni zamudam, katerim so podvrženi pismoneš, ko jim je treba ustaviti se pred vrat, posvoniti in čakati na ljudi, da odprejo vrata in pridejo po svojo pošto. Ameriško občinstvo je pokazalo veliko zanimanje za olajšanje poštne službe. Sedemdeset od sto vseh stanovnikov je odgovorilo nedavnemu pozivu poštne uprave s tem, da so postavili škrinjico za nabiranje pošte vred svinčni in s tem pospešili dostavljanje s strani pismoneš. Ostali pa se niso zmenili bodisi radi nemarnosti ali brezbrinosti. Poštna uprava ne želi nikomur pričakovati, da nabiralnik, ki je upravičen, ne bo vzdolžen.

Tekom fiskalnega leta 1922 je priljubljen v Združene države 300,556 inozemcev - priseljenec, 122,949 inozemcev - nepriseljenec, 243,563 ameriških državljanov in 13,731 inozemcev, katerim je bil zavrnjen vstop; prihod v Združene države je bilo 108,712 inozemcev - nepriseljenec, 146,572 inozemcev - nepriseljenec.

Ta odredba se tiče le stanovanjskih hiš, ne pa poslovnih hiš, hotelov, niti "apartement houses", ker te veljajo druge odredbe.

Georges Clemenceau obišče Ameriko.

Pariz, 11. sept. — Georges Clemenceau, prejšnji francoski ministriški predsednik in koautor versalske pogodbe, namenava poseti Združene države prihodnji mesec. Namen njegovega potovanja ni znani, najbrž pa je politična mazačja.

Berlin, 11. sept. — Iz Katowic poročajo o velikih izgredilih in spopadih med vojaki in delavci. Delavske razmere v Gornji Sleziji so slabe in nemiri so na dnevnem redu.

POZAŽENJE GRĀKE ČETRE RE- VOLTIJAO V ATENAH.

(Nadaljevanje s prve strani.)

skupinah v demonstracijah proti kralju Konstantinu ter posvali kralja in vlado.

Vojni minister je bil odredil, da se čete izkrojajo na nekem otoku v Egejskem morju, toda vojaki so prisili kapitana, da jih povejajo naravnost v Pirej, kjer so se izkrali proti odredbi ministra.

Nekateri atenski listi odprtje povejo o odpovedi kralja in zahtevajo, da se Venizelos vrne na čelo vlade. Slišijo se tudi zahteve po republiki. Med ljudstvom je velika panika in neponovljiva jeza zaradi sramotnega poraza v Mali Aziji.

Angora, Anatolia, 11. sept. — Sem je prišla vest, da so se izkrali angleški čete na obali Marmonkega morja. Kemalisti izkrali izkrcanje za začasno. Vođitelji obljubujejo praznjujočim mnošicam, da prihodnji cilj Kemalove armade sta Carigrad in Odrin.

Zeneva, Švica, 11. sept. — Grški delegati na zboru lige narodov bodo apelirali na ligo, da naj vzame Smirno pod svojo kontrolo in ustanovi tamkaj medzavojno vojaško cono. Francoski, Angleški in Italijani se presenečeni valedigajte smage turških nacionalistov. Anglešči se bojejo, da bodo Turki udarili v Mesopotamijo, kjer se je razširila velika nezadovoljnost med Arabci; Francoski pričakujejo pritisk na Sirijo, Italijani so pa v strahu, da bodo Turki zahtevali Dodekanske otote.

VODJA SOCIALREVOLUCIONARJEV INVRIL SAMOMER?

Berlin, 11. sept. — Iz Rige je prišla nepotrdjena vest, da je Timovijev, eden socialrevolucionarnih voditeljev, ki so bili zadnji mesec obsojeni na smrt, izvril samomer. Obesil se je v svoji celici. Drugih enajst socialrevolucionarjev, ki so bili s Timovijevom vred obsojeni na smrt, je pričakovano, da morajo biti tako pomilovčeni ali pa umrščeni, ker ne morejo trpeti "agonije čakanja na smrt".

Priseljevanje in izseljevanje v minulem fisk. letu.

I.

New York. (Jugoslovanski Oddelek F. L. I. S.) — Priseljenički urad v Washingtonu je ravnokar izdelal statistiko o priseljevanju in izseljevanju tokom fiskalnega leta 1922 (t. j. od 1. julija 1921 do 30. junija 1922). Kar je to prvo isto, kar je v veljavi priseljenički zakon, ki omrežuje priseljevanje iz podzemnih delov na gotov kvote, so te številke posebno zanimive.

Kakor znano, ameriški priseljenični oblasti porazrejo prihajajoče inozemce v priseljenje (alien immigrant) in ne-priseljenice (alien non-immigrant) in odhajajoče priseljenice in izseljenice (alien emigrant) in ne-izseljenice (alien non-emigrant). Priseljenici v zimusu so statistiko so

Frank Heller:

Blagajna velikega vojvode.

Roman.

Iz švedščine preložil F. J.—o.

(Dalej.)

Bilo je približno ob petih pooldne, ko je prišel Filip Collin po stopnicah, ki so vodile iz notranjih prostorov na krov, sprejhal se je nekaj časa po krovu, potem je pa šel naravnost proti kapitanu Dupontu, ki je sedaj sam upravljal s krmilom. Vzel je iz žepa svojo dozo in ponudil staremu morskmu volku dobro cigaro. Kadila sta in se mirno pogovarjala o potovanju in raznih okolnostih; razpravljala sta, ali naj gredo naravnost v Mahonsko pristanišče, ali pa naj pošteje kako drugo luko, in kaj naj stane, ako pridejo v kak konflikt z revolucionarji.

Proti večeru je zopet začel vihar. Nebo je bilo zakrito s težkimi sivimi oblaki, ki so se podili po nebuh. Videle so se v daljavi, kako se usipa gost dež v more, veter, ki je bil zjutraj svež in ugoden pomladanski veter, se je izpremenil v divji in besneči mizral. Mala jahta se je zibala prav obutno in Filip je v svojih mislih obžaloval starega gospoda Estebana, ki je trpel neznoane bolečine. Sam je bil dober in izkušen pomored in se je prav dobro počutil, njemu niso škodovali niti valovi, niti mizral; mirno je stal poleg kapitana na poveljniškem mostu.

Naglo se je začelo mračiti. V prečenjiji daljavi sta opazila dim iz dimnika neke večje ladje. Filip se je začudil, ko je zagledal naenkrat je zakričala in zakrila z rokami po zraku spotaknila se je preko neke vrvi in bi pada prav gotovo ob ograjo, ali pa celo preko krova, aka se ne bi stegnile v tem trenotku roke orjaškega grofa in jo objele. V naslednjem trenotku je ležala v njegovem močnem objemu, sicer je protestirala in cepatala z nožicami, toda on se ni zmenil za to, nesel jo je z velikimi koraki proti stopnicam. Ko jo je prinesel tja, jo je postavil zopet spoštovito na tla, ona se je prijela za držaj na stopnicah... opazovala je nekaj trenotkov grofa z nekim čudnim pogledom... potem mu je pa nekaj rekla... Filip je mislil, da se mu je zahvalila za rešitev.

Ponudila mu je roko, grof Punta Hermosa jo je prijel, nahalo stiskal, pritiskal na svoje ustnice in potem poljubil...

Ona pa je stekla po stopnicah nizko... grof ji je pa počasi sledil...

Filip Collin se je smehljal na poveljniškem mostu zadovoljno in se zamislil. Iz misli ga je predramil kapitan Dupont, ki mu je zakričal v levo uho:

"Bojna ladja... gospod profesor, bojna ladja!"

Filip je pogledal v smeri, kamor je pokazal kapitan. Velika, sivo pobaranava ladja, ki je pred par trenotki še videl oblike njenega dima, se je sedaj približala tako, da je mogel opazovati njenе ogromne obrise proti večernemu nebu. Nje ni motil vihar niti veter, mirno in dostenjanstveno je

bili pa kratki in nerazločni. Parškat je videl, da se je sklonila k njemu, da mu je žepatala... on je povezel svojo glavo... videl se je, da sta se v viharju kaj slabo razumele, Filipa na poveljniškem mostu nista niti opazila. Smehljal se jima je.

Vse močnejši in močnejši je bil veter, valovi so se penili in dvigali in mala jahta je začela plesati, da se je moral Filip oprisjeti z obema rokama za ograjo, ker bi sicer padel. Ko je se iskal ravnotežje, viden je kako hitita gospa Pelotard in gospod grof z naglico proti stopnicam. Grofa njegovo sejanje ni oviralo, tekeli je preko krova naglo in gotovo kot kak star pomorec, pa tudi madame Pelotard ni zaostajala.

Naenkrat je zakričala in zakrila z rokami po zraku spotaknila se je preko neke vrvi in bi pada prav gotovo ob ograjo, ali pa celo preko krova, aka se ne bi stegnile v tem trenotku roke orjaškega grofa in jo objele. V naslednjem trenotku je ležala v njegovem močnem objemu, sicer je protestirala in cepatala z nožicami, toda on se ni zmenil za to, nesel jo je z velikimi koraki proti stopnicam. Ko jo je prinesel tja, jo je postavil zopet spoštovito na tla, ona se je prijela za držaj na stopnicah... opazovala je nekaj trenotkov grofa z nekim čudnim pogledom... potem mu je pa nekaj rekla... Filip je mislil, da se mu je zahvalila za rešitev.

Ponudila mu je roko, grof Punta Hermosa jo je prijel, nahalo stiskal, pritiskal na svoje ustnice in potem poljubil... Ona pa je stekla po stopnicah nizko... grof ji je pa počasi sledil...

Filip Collin se je smehljal na poveljniškem mostu zadovoljno in se zamislil. Iz misli ga je predramil kapitan Dupont, ki mu je zakričal v levo uho:

"Bojna ladja... gospod profesor, bojna ladja!"

Filip je pogledal v smeri, kamor je pokazal kapitan. Velika, sivo pobaranava ladja, ki je pred par trenotki še videl oblike njenega dima, se je sedaj približala tako, da je mogel opazovati njenе ogromne obrise proti večernemu nebu. Nje ni motil vihar niti veter, mirno in dostenjanstveno je

nadaljevala avijo pot proti Maršallu, odkoder je potoval Filip s svojo jahto; mogočno je rezala razpenjene valove, ki so se za njo delili v velikem ogonu... V kahih desetih minutah se je bojna ladja tako približala, da je videl Filip zastavo; bila je belo-modra rdeča. Torej ruska oklopničica. Vzel je svoj dalnogled in opazoval morskega velikana. Zdelo se mu je, da nosi napis "Car Aleksander".

Odmaknil je daljnogled, molče pominjal kapitanu in řel počasi proti stopnicam, po katerih sta pred nekaj časa šla v potniške prostore gospa Pelotard in grof Punta Hermosa.

Zakaj se je smehljal Filip Collin? Bilo mu je pri arcu kot anđelin božje previdnosti, ki ima analogo čuvati nad morem in zanjubljenci...

Sedaj je pa tudi začel upati, da nazadnje pride vendarle do svojih petdeset tisoč funtov.

II. POGLAVJE.
Opisuje začetek jako čudne priče.

Veter je divjal vso noč vse huje in huje, tudi predpoldne družega dne ni prenehal; morje je beselo, visoko so se dvigali valovi... Šele okoli poldneva je vihar nekoliko ponehal in morje se je začelo miriti. Ob eni popoldne si je upal celo stari senior Paqueno na krov. Solnce je sijalo razmodro nebo in beli galebi so obletavali v elegantnih krogih male jahto.

Ozračje je bilo toplo in je vzbujalo dober tek. Grof Punta Hermosa je rekel gosej Peletard:

"Madame, vzorec najboljšega, kar ima otok Minorka, vam se daj že lahko pokažemo — to je divno podnebje."

Okoli šeste ure zvečer se je jahta približala južnoiztočni obali Minorce in kmalu potem so vidieli obrise prestolice Mahona, ki se je bellil mirno in tiko nad terasami, ki so se stopnjeva dvigale proti pristanišču. V katedrali so zvonili zvonovi večernico in večerne senece so se spuščale nad hišami in palmami. Srebrni mesenični krajec se je lesketal kot svetla razpokina na opalnom dredu nebu in na prozorni vodi v

vsega bitja.

Klanjam se gospoda! — je rekel glosno ter krepljal stisnili ponudeno mu desnico. Uprav vas hčem, — pa znate, kako sem doma? V kavarni mi je pripovedoval neki gospod — zdi se mi iz tvojega urada, — ker prisotni so ga nazivali: "kancler direktor" — da, — ta mi je pripovedoval silno znamenitost, da ste se vi in Smiljančič spreholili danes po trgu že v tretjič.

Glej! — Oh ti Pazarinci! — je vskliknil Smiljančič pridruženo.

Pa, kaj za to! Da znate, gospica, dovoli sem si svobodo, da sem vas obiskal na vašem stanovanju, da se vam poklonim. A vaša domača gospodinja — davna prijateljica moja — bi bila skoraj nahrulila pse na-me.

No, no — ni bilo ravno tako hudo! — je pretrgal Jurkica besedo, ker je bil težko, da Glavarevič tako pretirano govori o Lisički; a zanimalo jo je vendar, da poizve resnico, ker znala je, da Lisička ne more Glavareviča, ker je sorodnik Maleševičevih.

Kratko, niti v sobo me ni pustila, — je reklo doktor in dal z glavo znak, kakor da mu ni bilo do tega. Jurkica se mu je posmejala prav na glas. Prav prijazen in drag se je dozdeval v tem trenotku mladi doktor, ki je, kakor da ne misli več na uprav prebiti dogodek z Lisičko, povpraševal Jurkico živahno in ljubezno, kako se počuti in kako je ugajajo Pazarinci. Zatem je počel pripovedovati z vso naglico, kako je sprovel življenje na Dunaju, da je prisostvoval najnovnejši Rubinsteini operi, da so Dunajčani začele nositi zelo hroko klobuke, da se tam piše večjo množino bavarskega piva, negoli pilzenškega. — A sedaj se nastanim tukaj za šest tednov — a morda še daje časa. Gotov sem, da me moja sestreljna Irma ne pusti tako kmalu, — je zvrtil doktor svoje pripovedovanje.

Pa poglavito bi bil skoraj pozabil. Ni sem nameraval danes samo pokloniti se vam, ampak tudi, da vas v imenu Irme povabim na malo zabavo, — jutri zvečer, — da se malec naplesemo. Torej — kaj naj sporočim svoji dobrini, nekoliko še predebeli sestrelj?

Vsekako, — zahvaljujem se vam, — ali — sama ne znam, tam se je nisem poklonila, težko je torej, — je odgovarjala Jurkica v očividni zadregi. Žal je bil sedaj, da je poslušala Lisičko ter ni obiskala Maleševičevih.

(Dalej prihodnjič.)

Na drugi božični praznik se je po peti mači stala se Smiljančičem. Proti svojemu običaju se je ta kralj pridružil ter poprosil, da mu dovoli, da jo spremlja. Jurkica se mu je prostodušno nasmejala v lico, rekoč, da ni potrebno toliko etikete. Bilo je jazelo všeč in drag, da se je stala z njim. Čutila je prav potrebo, da se porazgovori se simpatično osebo, kateri lahko saupa. A Smiljančič je bil oboje; nič se ga ni hala, niti ni misila, vključno Lisičkinemu zasedanju, da bi ga mogla ljubiti. Se vedno se je dozdevalo, da občuje z njim kakor z bratom. Morda je bilo temu varok tudi mirno vedenje Smiljančičevemu. Zato se tudi sedaj vrnila breskbnost izza kraja trga ter ga prečkal trikrat, mesto da krene naravnost domov. Pripovedoval je, da si je navelo novo stanovanje, javil je, da je dospel doktor Glavarevič ter da je zelo ugodno sproved sveti večer pri Maleševičevih. Nekočikrat je je hotela Jurkica povpraševali po Radmanoviču. No,

pričaniču so se zibali galebi kot bele vodne rože.

Počasi je plula "Štoklja" oziroma pomola in z zmanjšano brzino zavila v pristanišče, ki je bilo popolnoma prazno — samo galebi so prepričani strifotali.

"Štoklja" je pustila svoja sira, vse je bilo tiho in mirno.

prav nobenega življenja ni bilo nikjer čutiti.

Tedaj je pa živil iz notranjega dela pristanišča čoln in se z veliko naglico bližal jahti.

Cloin je vodil pristaniški pilot, a v čolnu sta sedeča dva gospoda v bogatih uniformah, okrašenih z zlatimi okraski, na levem roku sta imela bele znake.

Tedaj je pa živil iz notranjega dela pristanišča čoln in se z veliko naglico bližal jahti.

Cloin je vodil pristaniški pilot, a v čolnu sta sedeča dva gospoda v bogatih uniformah, okrašenih z zlatimi okraski, na levem roku sta imela bele znake.

Na krovu jahte je stal kapitan Dujnot, poleg njega pa profesor Peletard s soprogo. Ko so se namreč približili mahonskemu pristanišču, je Filip poklical v stran grofa in njegovega spremjevalca in jima reklo:

"Gospoda, nameravam, da se fikream sam v minorčanski prestolnici. Mene tu nikdo ne pozna, zato to tudi lahko naredim! Ako se ne motim, ste mi pripovedovali, da ste bili vi že tukaj... saj imate tukaj neka posestva?"

"Da, posestva!"

"Potem se mi zdi edino primerljivo, da se v prvem trenotku ne pokaže. Jaz se hočem poprej prepričati, da vidim, kako stoji stvar. Ako bi vas videli, bi se mogelo ljudje razburili, kar bi povzročilo celo spopade z uporniki... saj človek nikdar ne ve..."

"Prav imate!" je reklo grof. "Poslušati hočem vaš svet."

Tako sta stala gospod in gospa Peletard kot edina potnika na krovu, ko se je ustavil čoln z zatoobrobljenima gospodoma ob jahti. Ni trajalo niti deset minut, ko sta stopila oba gospoda na krov. Mlajši je nesil-skoraj vso zlasti uniformo, je bil star kakih trideset let. Ta je pristopil bliže k profesorju in po vojaško pozdravil.

(Dalej prihodnjič.)

Irska in Irci.

(Dalej.)

Gladstone si je s to predloga za samovlado Irake izkopal politični grob. Predloga je raztrgala liberalno stranko in sledila je koalicija, unionistična vlada.

Zgodovina Irake je zdaj pričela do poglavja o imperializmu v Evropi. Unionistična vlada, ki je brenila Gladstona, je bila imperialistična kot še nobena prejšnja britiška vlada. Politična zgodovina Anglije v naslednjih letih je zgodovina konfliktov med novim imperializmom pod krniko ardentov. Imperialisti so centralizirati vse oblasti Veliike Britanije v Londonu, dokim so liberalci rajkividevi federacijo svobodnih britanskih držav. Imperialisti niso hoteli nič slišati o svobodni Irski, liberalci pa bili voljni dati Irlandi.

Ekskurzija voditeljev vstaja — šestnajst mož je bilo ustreljenih — je pa le razburila nacionalistične elemente na Irskem, ki so bili dosegli hladni napram sindajnovcev. Poslej so sindajnovci rastli skokoma; pridružila se jim je duhovščina in razvili so velikansko propagando v Ameriki, kjer je veliko Ircov. Program je bil: irska republika. Sindajnovci so nabirali denar — največ so ga dobili iz Amerike — kupovali orožje in strelivo ter se pripravljali na vojno z Anglezijo.

Ko je bilas vetrovna vojna končana, je Lloyd George poskušal pomiriti Ircs z novo homerusko postavo. V jeseni 1919 so se vrstile volitve za nov angleški parlament in na Irskem se bili izvoljeni sami sindajnovci, razen sedmih poslancev. Redmondova nacionalistična stranka je bila pokopana. V decembri istega leta je Lloyd George predložil novi zbornici predlo-

gao samovlade za Irsko — toda klipi irskih poslancev so bile prazne, razen onih, na katerih so sedeli Carson in njegovi protestantji iz Ulsterja. Sinfajnovski poslanci so ostali doma in se sedeli v svojem "irskem parlamentu", v katerem so proklamirali irsko republiko in izvolili začasno republičansko vlado. Nič več se niso brigali za "home rule", katerega jim je ponujala angleška vlada. "Republika ali nič", je bilo njih geslo. Edward (po irsko Eamon) De Valera je bil izvoljen predsednikom irske republike, drugi voditelji so pa dobili ostale vladne službe, težke službe v tistem času. Michael Collins je bil šef generalnega štaba irske republičanske armade.

Nato je sledilo dve leti in pol krvave vojne z Anglezijo. Okrog 50.000 angleških vojakov, takozvalih "black and tan's", je imela "pomiriti" Irce, toda niso jih poslušili. Sindajnovci so se čudovito hrabro borili. Razume se, da je bila to le guerilska vojna; napadi iz zasedet tukata, spopad s skupinami, ali kljub temu je bila vojna. Irsko ljudstvo je silno trpelo.

(Konec prihodnjič.)

NAZNANILO ROJAKOM V JOHNSTOWNU, PA. IN OKOLICI, DA SEM ZOPET ODPRIL KROJAKO DELAVNIČNU NA SVODNEM PROSTORU NA 67 IRON STREET, JOHNSTOWN, PA., RAVNO NAPREDKI ŽELEZNIKEV POSTAJE. ULJUDNO SE PRIPOROGAM STARIM IN NOVIM ODJEMALOM, JAZ JE DELUJEM MOKRE IN ŽENSKE OBLIKE IN SPELJEM USA POPRAVILA IN ŠIBČENJE OBLIK.

ANTON FORTUNA, KROJAČ, 67 IRON STREET, JOHNSTOWN, PA.

EAD BI ZVEDEL

kje se nahaja George Ivanich, doma nekje blizu Metlike. Pred šest mesec